

En traktor er ikke bare en traktor – den har en historie

af Peter Bavnhøj, museumsdirektør

På Dansk Landbrugsmuseum samler vi på gamle traktorer blandt meget andet. Vi indsamler i det hele taget fysiske genstande, som kan være med til at fastholde og dokumentere landbrugets historie og betydning i Danmark fra fortid til nutid. Det med at indsamle fysiske genstande er i sig selv ikke så revolutionerende. Indsamling af genstande er bl.a. det museer gør, og det museer altid har gjort, siden de blev etableret i sin tid. Det er nok snarere de overvejelser vi museumsfolk gør os i forbindelse med indsamlingen, og den betydning vi forventer genstandene vil komme til at få, der har ændret sig gennem tiden.

Da Dansk Landbrugsmuseum blev stiftet i 1889 var museets opmærksomhed rettet mod den voldsomme udvikling landbruget havde undergået siden stavnsbåndets blev ophævet i slutningen af 1700-tallet. 1880'erne var en storhedsperiode for landbruget med andelsbevægelse, omlægning af landbruget til animalsk produktion, begyndende mekanisering osv. Dansk Landbrugsmuseum blev et museum for landets dominerende erhverv - et landbrug der havde økonomisk og politisk medvind, og et landbrug der havde en urokkelig tro på fremskridtet og fremtiden. Museets indsamling af genstande kom derfor meget til at bestå af 1700 tallets hjulplove, 1820'ernes kornrensemaskiner, 1850'ernes mergelvogne, 1870'ernes aflæggere osv. – genstande, som var med til at illustrere, at 1880ernes landbrug var så meget bedre og var nået så meget længere end fortidens tilbagestående og teknisk mere primitive landbrug. Det var genstandens brug, deres tekniske specifikationer og symbolværdi for landbrugets lange evolutionshistorie, som gjorde dem interessante for datidens museumsindsamlere.

Afsættet for Dansk Landbrugsmuseum er unægtelig lidt anderledes i vore dage. Nutidens landbrugerhverv oplever mere kolde vinde fra det øvrige samfund, hvor de negative overskrifter ofte forbindes med erhvervet. Landbruget har i dag ikke den samme økonomiske og beskæftigelsesmæssige betydning i dag som for 120 år siden. Landbokulturen gennemsyrrer ikke som tidligere store dele af befolkningen med dets særlige traditioner, værdier og kulturer. Dette har afsmitning på indsamlingen af genstande på Dansk Landbrugsmuseum.

De genstande vi indsamler i dag kan nok være med til at fortælle en teknisk udviklingshistorie på samme måde som de genstande man indsamlede i museets ungdom, men det er ikke længere det primære formål med indsamlingen. Genstandene understøtter ikke den samme entydige fremskridtstanke, snarere at alting er voldsomt forandret – noget til det bedre andet til det værre afhængig af, hvilken synsvinkel og hvilken optik man anvender.

Når vi indsamler en traktor af ældre dato repræsenterer den et stykke landbokultur som den var, og som vi alle har vore romantiske eller realistiske forestillinger om. Traktoren har sin helt egen historie, og denne historie handler ikke mindst om de mennesker, som tog traktoren i brug, og i hvis tjeneste traktoren kom til at fungere. Lykkes det os museumsfolk at få denne historie med bliver genstanden – i dette tilfælde traktoren - også vedkommende, nærværende og brugbar for alle, der i dag lever en moderne tilværelse fjernt fra landbruget. Det er baggrunden for, at vi i disse år indsamler et meget bredt udsnit af landbrugets og landbefolkningens materielle kulturarv – også meget andet end gamle traktorer - så vore efterkommere om 50, 100 eller 200 år kan få et lille indblik i, hvordan det var at være landbruger og leve i landdistrikterne omkring årtusindeskiftet. Det er historien om ændringer af menneskers tilværelse og ændringer af samfundets grundvilkår i

løbet af få årtier og ikke mindst historien om, hvordan Danmark brød med en flere tusindårig kultur som landbrugere.